

Сумська обласна рада
Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Сумська область, Сумський район, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а.
Адреса для листування: вул. Римського-Корсакова, 5, м. Суми, 40007, тел. /факс (0542) 33-40-67
E-mail: sumy.oippo@gmail.com Код ЄДРПОУ 02139771

23.10.2019 №641/11-10

на № _____ від _____

**Керівникам органів управління
освітою**

**Графік проведення II етапу
Всеукраїнських учнівських олімпіад
2019-2020 н.р., методичні
рекомендації, критерії оцінювання
та завдання щодо підготовки учнів
до олімпіад**

На виконання пункту 3 наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році» надсилаємо:

- графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році (додаток 1);
- методичні рекомендації з проведення II етапу Всеукраїнських олімпіад, критерії оцінювання робіт, завдання щодо підготовки учнів до предметних олімпіад (додатки 2-17).

Додатки 1-17 до листа на 57 арк.

Т.в.о.ректора

І.В. УДОВИЧЕНКО

Додаток 1
до листа Сумського ОІППО
23.10.2019 №641/11-10

ГРАФІК
роботи працівників інституту, задіяних в організації
проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних
предметів у 2019-2020 навчальному році

№ зп	Назва олімпіади	Дата проведення
1	Українська мова та література	02.11.2019
2	Екологія	03.11.2019
3	Історія	09.11.2019
4	Англійська мова	10.11.2019
5	Біологія	16.11.2019
6	Інформатика	17.11.2019
7	Російська мова та література	23.11.2019
8	Географія	24.11.2019
9	Математика	30.11.2019
10	Правознавство	01.12.2019
11	Фізика	07.12.2019
12	Німецька мова	08.12.2019
13	Французька мова	08.12.2019 (13.00)
14	Хімія	14.12.2019
15	Інформаційні технології	15.12.2019
16	Економіка	21.12.2019
17	Астрономія	21.12.2019 (13.00)
18	Трудове навчання	22.12.2019

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів
до участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з української мови та літератури
у 2019-2020 навчальному році*

II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури відбудеться 2 листопада 2019 року.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури беруть участь учні 7-11 класів.

Час роботи над олімпіадними завданнями для учнів 7 класів – 3 астрономічні години, для учнів 8-11 класів – 4 астрономічні години.

Комплект олімпіадних завдань охоплює програмовий матеріал з різних розділів курсу за попередні роки навчання та теми, які учні повинні були опанувати до терміну проведення олімпіади відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти, урахуваючи програми для поглибленого вивчення у 8-9 класах та програми для профільного вивчення в 10-11 класах.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань мають забезпечити якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Доцільно пояснити школярам, що вони повинні прагнути виконати якнайбільшу кількість запропонованих завдань, але головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні.

Оскільки олімпіадні завдання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, то обов'язково буде забезпечена різноплановість завдань, що мають перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників.

Завдання з української мови вибудовуватимуться в такому форматі: творча робота (есе), синтаксичний аналіз речення (8-11 класи), завдання відкритого типу на конструювання мовних одиниць, вибір нормативної форми, редагування речень, тлумачення фразеологізмів тощо.

Звертаємо увагу, що завдання з української літератури для кожного класу мають спільну структуру: відповіді на бліц-запитання, запитання з теорії літератури, ідейно-художній аналіз поетичного тексту або паспорт твору.

Завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку:

7-10 класи – 2 сторінки (формату А-4) на учня;

11 класи – 3 сторінки (формату А-4) на учня.

Звертаємо Вашу увагу на те, що учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (посібниками, довідниками, словниками, текстами художніх творів і статей тощо) та мобільними пристроями.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2019-2020 навчальному році

Оцінювання результатів виконання завдань здійснюється в балах, указаних безпосередньо в завданнях.

Творча робота учня оцінюється відповідно до критеріїв:

- повнота розкриття теми;
- стислість, ясність;
- логічна послідовність викладу думок (кожен абзац есе повинен розкривати одну думку);
- структурна цілісність та стильова єдність тексту;
- переконливе аргументування порушеної проблеми;
- точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення, власна позиція автора.

Критерії оцінювання есе – за методичними рекомендаціями Міністерства освіти і науки України з вивчення української мови в 2019-2020 навчальному році.

Завдання та рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2019-2020 навчальному році

Керівникам Р(М)МО, ОТГ:

1. Виявити філологічно обдарованих дітей, спланувати та проводити роботу з ними, урахувавши нахили, здібності та зацікавленості. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з української мови та літератури й різноманітних конкурсах з української мови та літератури, – цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних змаганнях.

2. Спланувати науково-методичні заходи щодо вдосконалення навичок учителів української мови та літератури здійснення художньо-ідейного, герменевтичного аналізу тексту й методики створення учнями есе, образу тощо.

3. Організувати обмін досвідом на районному (міському) рівні, рівні ОТГ з питань роботи з філологічно обдарованими учнями.

4. Налагодити співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти (за можливості).

5. До складу журі II етапу олімпіади включати найдосвідченіших фахівців, які б змогли об'єктивно підходити до визначення переможців, а відповідно якісніше формувати учнівські команди для участі в III етапі.

Учителям закладів загальної середньої освіти:

1. У процесі підготовки учнів до участі в олімпіаді особливу увагу приділяти підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного та граматичного значення загальноживаних слів; вивченню термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів, синтаксичному розбору речень і словосполучень.

2. Приділити належну увагу художньо-ідейному аналізу художнього твору, прищеплювати навички цього аналізу, надавати практичну допомогу учням. Поряд із цим слід систематично підвищувати власний рівень компетентності з цього питання: необхідно відійти від ідеологічного чи соціально зааганжованого прочитання-аналізу художнього твору.

3. Використовувати можливості міжпредметних зв'язків (історія, світова література, образотворче мистецтво, музика, географія тощо), освітніх електронних ресурсів.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу олімпіади рекомендуємо під час цього процесу використовувати навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 10.06.2019 № 1/9-365 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти», інформаційно-аналітичні бюлетені Сумського ОІППО та мовно-літературні сайти.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з екології у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології
у 2019-2020 навчальному році*

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, яким повинні керуватися оргкомітети та журі при проведенні II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2019-2020 навчальному році.

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології беруть участь учні 10-11 класів (9 клас може брати участь, але буде виступати за 10,11), що стали переможцями I етапу.

2. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології є очною формою змагань (пункт 1.11 чинного Положення). Олімпіада проводиться в чотири етапи згідно з пунктом 2.1. Положення.

3. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології буде проведено відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році».

4. II етап олімпіади складається з двох турів: теоретичного та практичного. Теоретичний тур олімпіади буде включати тести групи А, Б та В; відкриті завдання, екологічні задачі. Майже 2/3 цих завдань – завдання з екології, де базовим предметом є біологія, а решта – фізика, хімія, географія. Комплект завдань підготовлено окремо для кожного класу. Час написання теоретичного туру – 1 година. Практичний тур необхідно провести у формі стендової сесії – захисту плакатів, виконаних учасниками змагань за індивідуальною тематикою.

5. Стендову сесію рекомендуємо організувати за такою схемою:

- учасникам необхідно мати при собі стенд – місце, де буде розміщено постер;
- усім стендам слід надати постійні номери;
- члени журі розподіляються на групи. Кожна група по одному разу заслуховує захист проекту кожним учасником;
- усі групи членів журі працюють одночасно, починаючи обхід усіх стендів за номерами з різних точок (наприклад, перша група починає роботу з проекту № 1, друга – з проекту № 6, третя – з проекту № 12, четверта – з проекту № 18);

– захист проекту триває до 5 хвилин. Протягом наступних 3 хвилин члени журі ставлять запитання учаснику, виставляють оцінки. Кожен член журі оцінює роботи індивідуально, заповнює окремий бланк оцінювання.

Подібна схема дозволяє оперативно провести оцінку проектів кожного учасника індивідуально кожним членом журі.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2019-2020 навчальному році

Під час оцінювання основна частина балів (до 80 %) буде отримана учасником за рахунок стендової сесії. Теоретичний тур становить до 20 % від усіх набраних під час олімпіади балів (максимальна кількість балів за теоретичний тур – 25 балів).

У процесі оцінювання захисту проектів має бути враховано наступне:

- наскільки добре учень розуміє свій проект;
- наскільки добре учень володіє науковою термінологією та методами;
- детальність і точність документованості дослідження;
- чи найкращим чином було виконано експериментальні процедури.

Критерії оцінювання проектів

Оригінальність (20 балів)

Наскільки проект оригінальний в:

- постановці проблеми;
- підходах до вирішення проблеми;
- аналізі даних;
- інтерпретації результатів;
- використанні існуючого обладнання.

Науковість (30 балів)

- Чи чітко сформульовано проблему?
- Чи існує план вирішення проблеми?
- Чи чітко визначено ті параметри, які потрібно оцінювати?
- При наявності контрольних дослідів – чи вірно була визначена їх потреба і чи правильно вони були поставлені?
- Чи відносять виконані досліди до завдань первинної мети?
- Наскільки повно розкрито проблему в роботі?
- Чи реальне втілення проекту в життя?
- Чи ознайомлений учень з іншими підходами та теоріями, що стосуються проекту?
- Чи достатньо було часу для виконання проекту?
- Чи ознайомлений учень з науковою літературою, в галузі, якій було присвячено його проект?

Ясність і ґрунтовність (20 балів)

– Чіткість відповідей на запитання під час дискусії (пояснення мети, методів та вміння робити висновки). Стиль викладу: вільна розповідь чи завченість доповіді, оскільки останнє означає слабке розуміння основ.

– Чи відображають письмові матеріали розуміння учнем його дослідження?

- Чи має учень робочий щоденник з первинними результатами дослідження?
  - Впорядкованість у проекті його етапів.
  - Ясність вихідних даних та одержаних результатів.
  - Чіткість оформлення друкованої версії проекту.
  - Відображення проекту на стенді.
  - «Екологічність» та практичність проекту (20 балів)
  - Якою мірою проект стосується проблем екології чи охорони довкілля?
  - Наскільки практичним є проект?
  - Навички (10 балів)
  - Чи достатньо в учня навичок, необхідних для виконання роботи (лабораторних, обчислювальних)?
  - Спостережливість.
  - Навички планування експерименту та роботи.
  - Навички проведення презентацій.
  - Наскільки відповідає вимогам стиль викладення та оформлення?
8. Загальна кількість балів за практичний та теоретичний тур – 125.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології

Проект повинен відповідати таким вимогам:

- містити результати лабораторних, польових чи теоретичних досліджень, отримані особисто учасником олімпіади, а не представляти огляд літературних джерел чи інформації з Інтернету: обсяг письмового тексту не повинен перевищувати 30 аркушів формату А4;
- рекомендована структура проекту: титульна сторінка; тези роботи; зміст; основний текст («Список скорочень», «Вступ», «Матеріали та методи досліджень», «Результати», «Висновки». Можливий також розділ «Пропозиції» чи «Впровадження»); список використаних джерел.

Перелік тем, які доцільно опрацювати та які будуть охоплені тестами: системна організація живої природи; неорганічні речовини живих організмів; організм як біосистема: структурні елементи і основні процеси; організм і середовище його існування; популяційно-видовий рівень організації живої природи; біосферний рівень організації життя; біорізноманітність; промислове природокористування; проблема забруднення природного середовища; екологія і здоров'я.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
у 2019-2020 навчальному році*

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії беруть участь учні 8-11 класів.

Час роботи над олімпіадними завданнями – 4 астрономічні години.

Комплект олімпіадних завдань охоплює програмовий матеріал з різних розділів курсу історії України та Всесвітньої історії за попередні роки навчання та теми, які учні повинні опанувати відповідно до чинних навчальних програм закладів загальної середньої освіти. Олімпіадні завдання розроблені з урахуванням змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

Завдання олімпіади з історії спрямовані як на виявлення поглибленого знання й розуміння учнями низки визначальних історичних подій, явищ, процесів, так і сформованості у них предметних компетентностей (хронологічної, просторової, інформаційної, мовленнєвої, логічної та аксеологічної). До комплекту включено завдання, пов'язані з історією регіону, де проходить IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії, з дотриманням обов'язкової умови: ці завдання відображатимуть факти, події, явища, що мають загальноукраїнське значення або ж розглядаються у загальноукраїнському контексті.

Структура комплекту завдань для учнів 8-11 класів може охоплювати завдання на виявлення рівня розвиненості в учасників олімпіади:

- уміння визначати провідні тенденції історичного процесу;
- уміння давати порівняльну характеристику;
- установлювати хронологічні, просторові та причинно-наслідкові зв'язки;
- розкривати значення, висловлювати власну точку зору, аргументувати свою позицію;
- порівняння (указати спільні та відмінні ознаки діяльності, розвитку культури, соціального устрою, політичних рухів тощо).
- визначати роль особистості в історії.

Готуючись до виконання завдань «Робота з понятійним апаратом» слід пам'ятати, що поняття потребують конкретного визначення, не можуть починатися словами «це коли», «відповідно до», «схоже на» тощо. Необхідно добирати узагальнюючі чи визначальні іменники, після чого скласти опис поняття. Одним із видів олімпіадних завдань залишається есе.

Нагадуємо, що есе – самостійна, творча письмова робота, прикметною ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу. Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок. Разом з тим, завдання будуть спрямовані на опрацювання (аналіз, застосування, оцінка) історичних джерел і документів, порівняння, співставлення, обґрунтування власного ставлення учня, його позиції, оцінки щодо історичної події, явища, діяча, тести виступають лише як частина прийомів контролю.

Завдання вимагають ксерокопіювання на кожного учня з розрахунку 2-3 аркуші (формату А-4). Зошити для виконання олімпіадних завдань готує методичний кабінет міського (районного, ОТГ) відділів освіти. На кожній сторінці у верхньому лівому куту зошита необхідно поставити штамп відповідних відділів освіти міст (районів), об'єднаних територіальних громад (або закладів загальної середньої освіти, на базі яких відбуваються змагання).

Звертаємо увагу на те, що під час виконання завдань учням не дозволяється користуватися словниками, підручниками, навчальними посібниками, картами тощо.

Пам'ятка учасникам олімпіади з історії щодо виконання олімпіадних завдань.

Перш ніж почати виконувати роботу, – уважно прочитайте всі завдання та зважте свої знання щодо них. Починайте з виконання тих завдань, які ви знаєте найкраще. Зверніть увагу на «розбаловку» завдань – це своєрідна підказка для вас щодо розподілу часу на відповіді. Питома вага часу для відповіді на вузлове завдання не повинна бути меншою за питому вагу максимальної оцінки за нього.

Намагайтеся виконувати всі завдання. Пам'ятайте, що відсутність відповіді – це 0 балів, а наявність навіть недосконалої відповіді може принести певні бали. Ваша відповідь має бути аргументованою (насиченою іменами, датами, подіями, історичною термінологією), але не переобтяженою тими речами, які жодним чином не стосуються суті питання.

Залишайте між відповідями на запитання кілька вільних рядків. Це візуально відділить одну відповідь від іншої та зробить роботу акуратнішою та легшою для сприйняття, а також дасть змогу дописати вам, у разі потреби, доповнення до відповіді.

Не робіть на роботі жодних позначок, за допомогою яких можна ідентифікувати зашифровану роботу – це підстава для вашої дискваліфікації.

За необхідності користуйтеся чернеткою, яка необхідна для:

- складання та запису плану відповіді;
- виконання завдань, пов'язаних із визначенням понять – визначення краще спочатку записати на чернетці, відшліфувати його, і лише потім переносити у роботу, хронології тощо.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2019-2020 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку й оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади:

– члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів та записують їх у кінці роботи; поруч кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис;

– для забезпечення прозорості й об'єктивності, перевірку робіт необхідно організувати так, щоб кожен член журі перевіряв одне питання у всіх роботах на паралелі.

Під час оцінювання завдань з історії враховується:

– уміння встановлювати послідовність та синхронність історичних подій вітчизняної та всесвітньої історії;

– використання карти як джерела інформації при характеристиці історичних подій, явищ, процесів;

– аналіз джерел історичної інформації;

– уміння визначати, застосовувати історичні терміни, поняття;

– уміння давати історичну характеристику видатним діячам;

– уміння порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти та діяльність осіб, спираючись на набуті знання;

– розуміння історичних процесів;

– уміння висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси;

– уміння робити висновки тощо.

Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2019-2020 навчальному році

Підготовку до олімпіади з історії рекомендуємо розпочинати з ознайомлення з нормативно-правовою базою, перш за все з оновлених навчальних програм з історії України та Всесвітньої історії:

– Історія України. 5-9 класи (із змінами до програми наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2019 № 236);

– Всесвітня історія 7-9 класи (програма затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804);

– Історія України. 10-11 класи (із змінами до програми наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2019 № 236).

– Всесвітня історія 10-11 класи (програма затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07.2016 №826).

Програми розміщено на сайті Міністерства освіти і науки України за посиланням:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

Під час підготовки до олімпіади з історії рекомендуємо практикувати виконання з учнями таких завдань:

- визначення причин та наслідків зазначених подій;
- робота з історичною та контурними картами;
- робота з ілюстративним матеріалом (фотокартки, карикатури, плакати, історичні картини);
- складання історичних портретів;
- написання есе;
- написання розгорнутого плану (тез);
- робота з історичними поняттями, з хронологією;
- заповнення пропусків у тексті;
- визначення істинності та хибності тверджень;
- творчого спрямування.

Для висвітлення діяльності історичних персоналій рекомендуємо:

- ознайомитися з найважливішими біографічними даними;
- простежити процес становлення особистості в конкретному середовищі;
- виявити історичні умови, що відіграли роль у формуванні поглядів, якостей особи;
- дослідити участь історичної особи в суспільному житті;
- визначити, інтереси якої соціальної групи, класу, політичної сили відбиває історична особа в своїй діяльності;
- виявити вплив конкретної історичної особи на окремі галузі життя чи суспільно-політичні процеси;
- показати коло однодумців і соратників історичної особи.

У процесі виконання завдань творчого характеру радимо починати з характеристики відповідної епохи (указавши хронологічні межі, особливості розвитку, найголовніші події). Якщо питання стосується історичного діяча, складіть його історичний портрет, визначить наскільки його погляди, діяльність відповідали епосі, зробіть висновки. Обов'язково свої відповіді обґрунтуйте, добираючи аргументи.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов
(англійська, німецька, французька)
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов
(англійська, німецька, французька)
у 2019-2020 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов (англійська, німецька, французька) у 2019-2020 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22 вересня 2011 р. № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 р. за № 1318/20056.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов (англійська, німецька, французька) беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов (англійська, німецька, французька) не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, часу її виконання та правил поведінки (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Наголошуємо, що учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Перший тур

Аудіювання

1. Регламент проведення туру та зміст завдань:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10
2.	Привітання від членів журі, психологічне налаштування учасників, коротке нагадування про регламент та процедурні питання.	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст.	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту.	31
5.	Збирання робіт учасників	4
	Разом	60

2. Вимоги до аудіо тексту та характеру завдань.

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповіді замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

3. Критерії оцінювання.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів. За виправлення знімається 50% балів від загально виконаного завдання.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

1. Регламент проведення та зміст завдань:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника.	1
2.	Підготовка до відповіді.	1
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо).	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі.	3
	Разом	10

2. Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетенції.

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершеного монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 – з боку журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

3. Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень

9 клас – не менше 15 речень.

10 клас – не менше 18 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

4. Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетентність (20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково від 1 до 2 балів).

Загальна сума балів – 30, у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

1. Регламент проведення та зміст завдань:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами.	45
3.	Попередження про завершення роботи.	1
4.	Збирання робіт.	4
	Разом	60

2. Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи.

Під час 30-хвилинної перерви учні можуть вийти з приміщення.

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетентності. Вони орієнтовані на інтереси учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням кожного класу пропонуються проблемні ситуації. Вони мають у межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється.

Виходити під час виконання завдань туру не дозволяється.

3. Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень.

9 клас – не менше 18 речень.

10 клас – не менше 20 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

4. Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд роботи і структура (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетентності (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів – 30, у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання) та до третього (творча письмова робота) турів з розрахунку на кожного учасника потрібно роздрукувати необхідну кількість копій.

Тему творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Виконання олімпіадних завдань потребує не тільки володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма в типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

При розробці завдань ураховані вимоги, які висуваються до олімпіадних завдань IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов. Учні всіх чотирьох паралелей (8, 9, 10, 11 класи) будуть виконувати завдання, складені за єдиною схемою. У ході виконання завдань школярі мають продемонструвати також уміння правильно аргументувати та логічно структурувати свої думки, вживати якомога більше тематично релевантних лексичних одиниць.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов
(англійська, німецька, французька)*

Радимо учасникам II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іноземних мов ознайомитися з електронними джерелами:

1. https://elt.oup.com/cat/subjects/exams_and_testing/?cc=ua&sellLanguage=uk&mode=hub
2. https://elt.oup.com/cat/subjects/grammar_vocab/?cc=ua&sellLanguage=uk&mode=hub.
3. www.teachingenglish.org.uk.
4. www.123listening.com.
5. www.dreamenglish.com.
6. www.teach-nology.com.
7. www.englishtips.com.
8. www.english-to-go.com.
9. www.english-at-home.com.
10. www.englishzone.com.
11. <http://www.kinderbrockhaus.de>
12. <http://www.hueber.de/deutsch-als-fremdsprache>
13. <https://www.goethe.de/de/index.html>
14. <https://francaisonline.com>
15. <http://bescherelle.com>
16. <https://frenchassistant.com>

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології
у 2019-2020 навчальному році*

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), яким повинні керуватися оргкомітети та журі при проведенні II туру Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2019-2020 навчальному році.

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

2. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології проводиться відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році».

3. Початок олімпіади о 09.00 годині. Час на виконання роботи 3 години (180 хвилин).

4. Оргкомітетам слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.

5. Зміст завдань копіюється індивідуально для кожного учня. Оприлюднюють його безпосередньо перед початком олімпіади.

6. Оргкомітетами здійснюються усі необхідні заходи для забезпечення секретності змісту завдань та публічно оголошуються тексти завдань.

7. Завдання II етапу олімпіади з біології, розроблені Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, є обов'язковими. Оргкомітети та журі II етапу олімпіад не мають права змінювати (повністю або частково) завдання та оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком та умовами проведення олімпіади.

8. Перед початком олімпіади рекомендуємо організаторам провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, часу її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

9. При визначенні переможців змагань слід дотримуватися вимог п. 5.4 чинного Положення, зокрема вимоги, що «переможцем не може бути учасник, який за сумарним результатом виступів на всіх обов'язкових турах відповідного етапу олімпіади набрав менше, ніж третину від максимально можливої сумарної кількості балів».

*Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з біології у 2019-2020 навчальному році*

Теоретичні завдання – тести трьох рівнів складності (А, Б, В) та завдання.

1. Тестові завдання групи А передбачають вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих.

2. Тестові завдання групи Б передбачають вибір усіх можливих правильних відповідей із п'яти запропонованих (кількість правильних відповідей може бути від однієї до п'яти).

3. Тестові завдання групи В містять завдання, одне або декілька, до поставленої умови. Це завдання: з вибором однієї або кількох правильних відповідей; на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; на визначення правильності наведених пояснень, припущень, тверджень тощо.

4. На примірниках завдань вказано максимальну кількість балів до кожного виду роботи та спосіб відповіді.

5. При оцінюванні тестових завдань групи А за правильну відповідь одержується 0,5 балів. За повністю правильну відповідь на тестове завдання групи Б учасник може отримати 1 бал. Частково правильні та неправильні відповіді тестів групи Б, а також відсутність відповіді оцінюється в 0 балів. За правильну відповідь на тестове завдання групи В учень отримує кількість балів, вказану на примірнику завдань.

6. Кількісний склад завдань:

Клас	Завдання групи А	Завдання групи Б	Завдання групи В
8	10	20	4
9	10	20	4
10	20	40	8
11	20	40	8

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології
у 2019-2020 навчальному році*

Перелік тем, які доцільно опрацювати учням та за якими будуть складатись олімпіадні завдання подано у таблиці 1:

Таблиця 1. Перелік тем з біології для підготовки учнів

Клас	Тема
8	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини: організм людини як біологічна система; опора та рух; обмін речовин та перетворення енергії; травлення, транспорт речовин.
9	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія: основні галузі біології та її місце серед наук, основні методи біологічних досліджень, хімічний склад клітини, структура клітини, принципи функціонування клітини.
10	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія. Біологія і екологія: міждисциплінарні зв'язки біології та екології; рівні організації біологічних систем та їхній взаємозв'язок; фундаментальні властивості живого; біорізноманіття, обмін речовин і перетворення енергії.
11	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія: основні властивості організмів; універсальні властивості організмів (клітина); генетика; селекція; розмноження та індивідуальний розвиток організмів; вірусологія.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з інформаційних технологій у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
у 2019-2020 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2019-2020 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Департаменту освіти і науки від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році».

Відповідно до Положення про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад в олімпіаді з інформаційних технологій беруть участь учні 8-11 класів. Підсумки олімпіади (визначення переможців) журі підбиває окремо по кожній паралелі класів.

Для виконання завдань олімпіад кожному учасникові необхідно надати в користування окремий комп'ютер.

Олімпіаду доцільно проводити на комп'ютерах з операційними системами Windows 7/8.1/10. Бажано, на час проведення олімпіади, відімкнути локальну мережу від комп'ютерів учасників, якщо вона не використовується для здачі робіт під час практичного туру та не вжито заходів, що унеможливають обмін даними між учасниками олімпіади.

Рекомендуємо запропонувати учасникам олімпіади пакет офісних додатків MS Office (2010/2013/2016 Professional).

Оргкомітет олімпіади під час проведення змагань має забезпечити неможливість взаємодії учасників олімпіади з використанням мережевих технологій, у тому числі і бездротових, а також унеможливити перегляд зображення на моніторах інших учасників шляхом відповідного розташування робочих місць чи використання тимчасових перегородок між робочими місцями.

Бажано, на час проведення олімпіади, апаратно відімкнути локальну мережу від комп'ютерів учасників, якщо вона не використовується для здачі робіт учасників під час туру та вжити заходів, що унеможливають обмін даними між учасниками олімпіади. Учасникам олімпіади забороняється користуватися допоміжними друкованими або рукописними матеріалами, засобами комунікації (Інтернет, мобільні телефони, електронні носії інформації тощо).

Учасники олімпіади повинні мати змогу поставити запитання стосовно умов завдань. Цією можливістю учасники можуть скористатися виключно у письмовому вигляді. Запитання, що ставить учасник, повинні передбачати відповідь

«Так» або «Ні». У випадках, коли запитання сформульоване таким чином, що на нього не можна відповісти «Так» або «Ні», відповідь міститься в умові завдання, запитання стосується розв'язку завдання, термінології програмних засобів, які використовуються для виконання олімпіадного завдання, член журі повинен відповісти: «Не коментую».

Бажано, щоб на запитання, які стосуються певного завдання, відповідав один член журі. У такому випадку учасники отримують однакові відповіді на однакові запитання. Відповідь на питання учасника надається членом журі письмово.

Якщо учасники знайдуть помилку або двозначність у формулюванні завдання, тоді до тексту завдання необхідно внести правку та своєчасно оголосити про неї всім учасникам.

Під час роботи над завданням учасник самостійно обирає послідовність виконання окремих його складових. Додаткове прикладне програмне забезпечення надається учасникам тільки у випадку, якщо його використання передбачено умовами завдання.

Відповідальний за організацію проведення олімпіади до моменту її початку особисто повинен завчасно розкрити конверт з умовами завдань та виготовити достатню кількість копій умов завдань для всіх учасників олімпіади на заздалегідь підготовленому папері формату А4. Додатки до практичних завдань необхідно завантажити на комп'ютери учасників.

Рекомендуємо, за наявності технічної можливості, дати учасникам 10-15 хвилин до початку туру випробувати свої робочі місця (комп'ютери).

Усі умови проведення олімпіади необхідно оголосити учасникам до початку туру. Наприклад: початок і закінчення туру; коли можна ставити запитання і в якому вигляді; правила тестування; заборона на можливість використання літератури, друкованих або рукописних матеріалів, засобів комунікації (Інтернет, мобільних телефонів) тощо.

У день проведення олімпіади відповідальний отримує архівний файл, у якому містяться завдання олімпіади.

Завдання, анкета учасника олімпіади та бланк запитання повинні бути роздані учасникам і членам журі олімпіади на початку олімпіади.

Не можна ознайомлювати сторонніх з умовами завдань та критеріями оцінювання до закінчення олімпіади.

Одразу після закінчення олімпіади всі файли з роботами учасників необхідно зберегти в двох екземплярах (на комп'ютері учня та на флеш-носії оргкомітету). Учасник повинен бути присутнім при збереженні результатів та копіюванні на флеш-носії, щоб указати, які файли копіювати та власноручно заповнити поля «Шифр учасника», «Назва файлу», «Розмір», «Контрольна сума файлів», «Час здачі (копіювання) членом журі», «Особистий підпис учня» відомості здачі та шифрування робіт (здача робіт та шифрування.xlsx).

Оргкомітет повинен здійснити шифрування робіт учасників шляхом перейменування результуючих каталогів та заповнення поля «Шифр», відомості здачі та шифрування робіт. Члени журі повинні оцінювати зашифровані роботи (перейменовані каталоги).

Надаємо приклади анкети учасника та бланку запитання.

Анкета учасника олімпіади _____

шифр

ПІБ _____

Район (місто) _____

Повна назва закладу освіти _____

Клас (якщо є - профіль) _____

ПІБ учителя, який готував до олімпіади _____

Бланк запитання

Код учасника _____

Назва задачі _____

Запитання _____

Заповнюється членом журі

Час подачі запитання _____

Відповідь: [ ] Так [ ] Ні [ ] Без коментарів

Підпис члена журі _____

Критерії оцінювання та підведення результатів II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2019-2020 навчальному році

Перевірка розв'язання завдання олімпіади здійснюється на основі критеріїв оцінювання. Кожна задача оцінюється визначеною кількістю балів, відповідно до критеріїв, розроблених членами журі. Остаточний бал учасника визначається за сумою балів завдань практичного туру.

У разі, якщо частина завдання, яка оцінюється за певним критерієм, виконана учасником частково, журі нараховує за вказаним критерієм неповну кількість балів або 0, якщо критерій не подільний.

Необхідно звернути особливу увагу на суворе дотримання вимог щодо формату, змісту та імен файлів-результатів. Учаснику забороняється вносити у зміст файлів-результатів будь-яку інформацію, яка ідентифікує учасника олімпіади. У разі порушення вимог, до учасників застосовуються «санкції» у вигляді штрафних балів або незарахування завдання взагалі.

Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2019-2020 навчальному році

Для успішного виконання завдань на момент проведення олімпіади учні повинні опрацювати пакет офісних додатків MS Office: Word, Excel, Access, PowerPoint.

Завдання необхідно виконувати за допомогою засобів офісних додатків, що передбачає:

– у текстовому процесорі: створення текстового документу з використанням засобів форматування, редагування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань та розсилок, засобів рецензування;

– у табличному процесорі: створення та опрацювання табличних даних із використанням засобів форматування, редагування, фільтрації, сортування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, вбудованих функцій та засобів аналізу даних, ділової графіки;

– у системах управління базами даних: проектування моделі бази даних та її реалізація з можливістю опрацювання даних на рівні таблиць, запитів, форм і звітів (форматування, редагування, пошук, фільтрація, сортування та обчислення за допомогою вбудованих функцій);

– у програмі для створення презентацій: проектування моделі презентації та її реалізація із використанням засобів форматування й редагування, анімації, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань, створення навігації по слайдах, використання елементів керування.

Під час роботи над завданням учасник самостійно обирає послідовність виконання окремих його складових.

Учасникам забороняється використовувати VBA (Visual Basic for Applications) та програмні засоби, які не вказані в завданні. Файл-розв'язок не повинен містити копії змісту файлів-зразків (наприклад, учаснику надано файл-зразок у вигляді скріншоту сторінки текстового документу та учасник здав на перевірку копію цього скріншоту у файлі-результаті).

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2019-2020 навчальному році рекомендуємо опрацювати літературні та інтернет-джерела:

1. <http://www.soippo.edu.ua/> Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»).
2. <http://mcenterdnepr.inf.ua/> Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій м. Дніпро.
3. <http://it.upml.knu.ua/> Дистанційний турнір з інформаційних технологій серед учнівської молоді.
4. <http://www.youtube.com/watch?v=zSMBQWIRFxi> мультимедійні розв'язки задач з інформатики та інформаційних технологій.
5. <http://andypope.info/charts.htm> АJP Excel.
6. <http://ciit.zp.ua/index.php/ourwork/olimpics/itolimp> завдання попередніх років на сайті кафедри ІТО ЗОІППО.
7. Кузічев М. М. Олімпіада з інформаційних технологій // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2004. – № 8. – С. 44-47.
8. Кузічев М. М. I Всеукраїнська олімпіада з інформаційних технологій: пошуки, досвід, перспективи // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2004. – № 7. – С. 48-50.
9. Кузічев М. М., Задачі I Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій. // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2012. – № 4. – С. 25-27.

10. Кузічев М. М., II Всеукраїнська олімпіада з інформаційних технологій // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2013. – № 5. – С. 38-40.
11. Кузічев М. М., Киричков Я. В. Завдання III Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій. IV етап // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2014. – № 4. – С. 48-56.
12. Пикуза В., Гаращенко А. Экономические и финансовые расчеты в Excel, ВНУ, 2000.
13. Сайман Дж. Анализ данных в Excel, Диалектика, 2004.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови
та літератури у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з російської мови та літератури
у 2019-2020 навчальному році*

II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури відбудеться 23 листопада 2019 року.

Олімпіада – це своєрідне змагання, метою якого є виявлення обдарованих учнів, тому під час підготовки слід орієнтувати дітей не лише на формулювання правильної відповіді на запитання, але й на творчий пошук більш точного, глибокого розв'язання проблеми.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови і літератури беруть участь учні 9-11 класів шкіл з російською та українською мовами навчання, які стали переможцями I етапу олімпіади.

Особливістю олімпіади є те, що вона орієнтована не тільки на перевірку знання шкільної програми, а й на виявлення кругозору учнів, їх інтересу до предмета, вміння творчо мислити.

Олімпіада триває чотири астрономічні години.

Учасники олімпіад отримують завдання та дають на них відповідь мовою національної меншини (російською).

Комплект завдань складається з 5 завдань з російської мови та 4 завдання з російської літератури.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань забезпечать якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Школярі повинні прагнути виконати якнайбільшу кількість запропонованих завдань, але головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні. Оскільки олімпіадні завдання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, то передбачена їх різноплановість, що дасть можливість перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників.

Під час виконання письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.

Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовиках робіт учасників олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

Звертаємо Вашу увагу на те, що під час виконання олімпіадних завдань забороняється спілкування між учасниками олімпіади, користування довідниками, словниками, художніми текстами, засобами комунікації (Інтернетом, мобільним телефоном) тощо.

Під час виконання олімпіадних завдань учні повинні сидіти за партами по одному. Порядок виконання завдань учень може обирати самостійно.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році

Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів (бали вказуються поряд із завданнями). Максимально можлива кількість набраних балів у всіх класах – 50 балів.

За 5 помилок (орфографічних, стилістичних, змістових та інших), допущених у різних завданнях, оцінка знижується на 1 бал. Перевіряючий підкреслює помилку й відповідно позначає її на полях.

З метою об'єктивної оцінки набутих знань із російської літератури учням буде запропоновано одну тему для написання власного висловлювання. Запропонована тема творчої роботи спрямована не лише на з'ясування творчих та мовленнєвих здібностей учнів, відображення вміння аналізувати та інтерпретувати літературний матеріал, а й на розкриття ними морально-етичних норм поведінки в суспільстві.

Творча робота учня оцінюється в 12 балів та за такими критеріями: повнота розкриття теми; знання літературних текстів, уміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Членам журі у процесі перевірки робіт доцільно послуговуватися тлумачними, фразеологічними, словотворчими, етимологічними, орфографічними, орфоепічними словниками.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури в 2019-2020 навчальному році

Ураховуючи різний рівень вивчення російської мови та літератури в освітніх закладах Сумської області, олімпіадні завдання носять універсальний характер і складені так, щоб забезпечити рівні можливості виконання їх усіма учасниками, сприяти повному виявленню кожним із них досягнутого рівня знань, умінь та навичок. Завдання охоплюють різні розділи мови: «Фонетика», «Лексика», «Фразеологія», «Будова слова», «Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», які доцільно повторити з метою якісної підготовки до змагань.

Учням будуть запропоновані завдання на:

- 1) перевірку знань з основ теорії літератури;
- 2) знання текстів творів відомих російських письменників та вміння впізнавати їх за фрагментом;
- 3) редагування тексту;
- 4) перевірку вмінь застосувати знання з лексики, фонетики, фразеології, морфології, синтаксису, пояснювати мовні явища;
- 5) написання творчої роботи на запропоновану тему;
- 6) розуміння взаємозв'язків літератури з іншими видами мистецтва.

Завдання орієнтовані на шкільний рівень вивчення мовного матеріалу. Деякі з них подібні до шкільних вправ. Окремі завдання вимагають не лише

знань шкільної програми, але й умінь самостійно аналізувати та узагальнювати вивчений матеріал, а також володіння лінгвістичною ерудицією, спостережливістю, творчим підходом та винахідливістю.

Різниця в завданнях між класами полягає не стільки в їх ускладненні, скільки в диференціації вимог до учнів щодо повноти розкриття питання та об'єму завдань.

Для підготовки учнів до олімпіади можуть бути використані зразки завдань шкільних, районних (міських) та обласних етапів минулорічних олімпіад, розроблених творчими групами учителів міжшкільних, районних та обласних методичних об'єднань.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
в 2019-2020 навчальному році*

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.09.2011 № 1099 зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056).

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії відбудеться 24.11.2019 р.
3. Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).
4. Оргкомітетам слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
5. Зміст завдань – копіювати індивідуально для кожного учня; оприлюднити – безпосередньо перед початком олімпіади.

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка.
2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:
8 клас – 4 аркуші (7 сторінок);
9 клас – 5 аркушів (10 сторінок);
10 клас – 4 аркуші (8 сторінок);
11 клас – 5 аркушів (9 сторінок);
– формат А-4, кегль № 14;
– параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.
3. Завдання виконуються без географічних атласів.
4. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами.

Тести 1-15 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише *один* правильний (1 бал). Тести 16-20 мають по п'ять варіантів відповідей, серед яких лише чотири правильні (за кожну правильну відповідь – 1 бал; усього – 4 бали). Тести 21–25 мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні (за кожну правильну відповідь – 1 бал; усього – 3 бали).

Зараховуватися будуть відповіді, позначені тільки в цьому бланку чіткими великими друкованими літерами

(виправлення не допускаються)

№ з/п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№ з/п	11	12	13	14	15					
Відповідь										

№ 16				№ 17				№ 18				№ 19				№ 20			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

№ 21			№ 22			№ 23			№ 24			№ 25		

Б) Завдання № 2 (теоретичні): 8 кл – 2; 9 кл – 2; 10 кл – 3; 11 кл – 3.

В) Завдання № 3 (практичні): 8 кл – 3-5; 9 кл – 3-5; 10 кл – 3-5; 11 кл – 3-5.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році

У завданнях № 1, № 3 – критерії оцінювання подані. У завданні № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році
Завдання щодо підготовки учнів з географії – опрацювати наступні теми:

8 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материка і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення» (до теми «Клімат і кліматичні ресурси»)

9 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія».
2. Теми з курсу 7 класу «Материка і океани».
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення».
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство» (до теми «Добувна промисловість»).

10 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія».
2. Теми з курсу 7 класу «Материка і океани».
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення».
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство».
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни» (до теми «Загальна характеристика Азії»).

11 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія».
2. Теми з курсу 7 класу «Материка і океани».
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення».
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство».
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни».
6. Теми з курсу 11 класу «Географічний простір Землі» (до теми «Географічна оболонка Землі»).

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році рекомендуємо опрацювати джерела:

1. Біда Л. М. Економічна і соціальна географія світу. Дидактичні матеріали до уроків. 10 клас. Регіональна географія / Л. М. Біда. – Тернопіль : Астон, 2010. – 72 с.
2. Бойко В. М. Географія. Зовнішнє незалежне оцінювання. Тестові завдання: Посібник для тренування / В. М. Бойко, Г. І. Карпюк, Н. І. Чанцева. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – 80 с.
3. Булава Л. М. Готуємось до географічних олімпіад / Л. М. Булава. – Х. : Видавнича група «Основа», 2008. – 176 с.
4. Булгакова Т.Є. Практичні завдання на контурних картах. 5-10 класи / Т.Є. Булгакова, А.М. Байназаров. – Х. : Видавнича група «Основа», 2005. – 112 с. – (Б-ка журн. «Географія»; Вип.1 (3))
5. Вахрив Т. З. Інтелектуальне змагання «Слабка ланка» (географія) / Т. З. Вахрив. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 60 с.
6. Величко Іван. Геовікторина. У запитаннях та відповідях / Іван Величко. – Тернопіль : Видавництво «Підручники і посібники», 2006. – 64 с.
7. Вовк В. Ф. Соціально-економічна географія світу. 10 клас : Картографічний тренінг / В. Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2011. – 32 с.
8. Вовк В. Ф. Загальна географія. 6 клас : Картографічний тренінг / В. Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2010. – 32 с.
9. Вовк В. Ф. Географія материків і океанів. 7 клас : Картографічний тренінг / В. Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2009. – 32 с.
10. Вовк В. Ф. Фізична географія України. 8 клас : Картографічний тренінг / В. Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2009. – 32 с.
11. Воклич Л. М. Атлас «Знайомтесь, Україна» / Л. М. Воклич, Н. О. Крижова. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с. ; іл.
12. Гілецький Й.Р. Соціально-економічна географія світу : навчальні матеріали / Й.Р. Гілецький, Р.Р. Сливка. – Тернопіль : Мандрівець, 2016. – 132 с.

13. Гільберг Т. Г. Географія: Типові тестові завдання. Збірник / Т. Г. Гільберг, М. І. Бочко. – Х. : Веста, 2010. – 104 с. – (Серія журналу «Вісник ТІМО»)
14. Гільберг Т. Г. Самостійні роботи. Географія. Блиц-тести. 9 клас / Т. Г. Гільберг, Л. Б. Паламарчук. – К. : Торсінг плюс, 2009. – 128 с.
15. Думанська Г. В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Географія материків і океанів». 6 клас / Г. В. Думанська, Т. Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 68 с.
16. Думанська Г. В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Загальна географія». 7 клас / Г. В. Думанська, Т. Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 68 с.
17. Думанська Г. В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Фізична географія України». 8 клас / Г. В. Думанська, Т. Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 64 с.
18. Думанська Г. В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Економічна і соціальна географія України». 9 клас / Г. В. Думанська, Т. Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 64 с.
19. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 9 кл. / Р. В. Гладковський, А. І. Довгань, Л. Б. Паламарчук, В. В. Совенко. – К. : Центр нав.-метод. л-ри, 2011. – 192 с.
20. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 11 кл. / Р. В. Гладковський, А. І. Довгань, Н. І. Забуга, Л. Б. Паламарчук, В. В. Совенко. – К. : Центр навч.-метод. л-ри, 2011. – 128 с. : іл.
21. Інтелектуальні ігри на уроках географії / Укладач. В. О. Ніколенко. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 127, [1]с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 10 (94)).
22. Лис Ю. В. Географічні олімпіадні завдання з відповідями і розв'язками : Посібник / Ю.В. Лис. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 120 с.
23. Машика Віктор. Географічний брейн-ринг / Віктор Машика. – К. : Вид. дім «Шкіл. Світ» : Вид. Л. Галіцина, 2005. – 112 с. – (Б-ка «Шкіл. світу»).
24. Муніч Н. Олімпіади з географії. Науково-виробниче видання / Упоряд. : Н. Муніч, В. Серебрій. – Київ : «Редакція загально педагогічних газет», 2004. – 126 с.
25. Муніч Н. Олімпіади з географії / Упоряд. : Н. Муніч, В. Серебрій. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. – (Б-ка «Шк. світу»). – 126 с.
26. Пестушко В.Ю. Географія материків і океанів: Робочий зошит із контурними картами: 7 кл. / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова.– 2-ге вид. – К. : Генеза, 2012. – 96 с.: іл..
27. Пестушко В. Ю. Географія. Економічна і соціальна географія України: 3б. Тестових завдань : 9 клас. / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2011. – 86 с.

28. Пестушко В. Ю. Географія у незвичному ракурсі: Несподівані запитання, цікаві завдання, пізнавальні відповіді / В. Ю. Пестушко. – К. : Генеза, 2006. – 160 с.
29. Ситник О. Ю. Географічні загадки. 6-7 класи / О. Ю. Ситник. – К. : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 96 с.
30. Стадник О. Г. Увесь довідковий матеріал до курсу географії 6-7 класів / О. Г. Стадник. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 176 с. – (Б-ка журн. «Географія»; Серія «12-річна школа». Вип. 2 (38)).
31. Стадник О. Г. Річки та озера світу. Матеріали до уроків / О. Г. Стадник. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 127, (1) с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 1 (109)).
32. Фейгін О.О. Цікаво про гідросферу / О.О. Фейгін. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 93, [3] с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 7 (115)).

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
в 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
в 2019-2020 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики в 2019-2020 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Департаменту освіти і науки від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році».

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Районна (міська) олімпіада з інформатики буде проводитись синхронно в області, з використанням центрального серверу прийому і перевірки робіт. Завдання олімпіади будуть надіслані до місць проведення за годину до початку змагань. Також вони будуть доступні на центральному сервері. Результати автоматичної перевірки робіт учасників будуть надіслані кожному району, місту, ОТГ області окремо – у день проведення; журі II етапу підбиває підсумки олімпіади, оформлює протоколи.

Організаційний комітет заздалегідь збирає заявки учасників. У заявках подаються особисті данні, а також мова програмування, яку учасник планує використовувати під час олімпіади. Учасники олімпіади можуть вибирати мову програмування із заданого переліку: C або C++, Java, Pascal, Python. Середовища розробки програм CodeBlocks 13.12 (чи новішої версії), Eclipse(<https://eclipse.org/downloads/>), Free Pascal 2.2.0 (чи новішої версії), WingIde101 5.1.12 (чи новішої версії) (<http://www.wingware.com/downloads/wingide-101>). Для перевірки робіт учасників будуть використані такі версії компіляторів: GCC 4.7.2, Java 1.7 (<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/jdk7-downloads-1880260.html>), FPC 2.4, Python 3.4.3 (<https://www.python.org/downloads/>).

Такі ж мови програмування, середовища розробки програм і компілятори будуть використані і на III етапі олімпіади з інформатики.

У випадку коли учень надіслав одне завдання на кількох мовах програмування, – буде зарахована найбільш вдала посилка.

Необхідно заздалегідь підготувати й випробувати технічне та програмне забезпечення для проведення олімпіади. Особа, відповідальна за проведення олімпіади, заздалегідь ознайомлює учителів інформатики, задіяних у проведенні районної (міської) олімпіади, з регламентом проведення і доводить до їхнього відома рекомендації з підготовки учасників.

Умови завдань повинні бути роздані учасникам і членам журі олімпіади на початку туру. Не можна ознайомлювати сторонніх осіб з умовами завдань до закінчення туру олімпіади.

Відповідальний повинен особисто заздалегідь розкрити конверт і забезпечити розмноження умов завдань для всіх учасників олімпіади. Ця ж особа несе відповідальність за збереження конфіденційності завдань.

Під час проведення олімпіади кожному учаснику необхідно надати в користування окремий комп'ютер.

Рекомендуємо за 10-15 хвилин до початку туру надати учасникам можливість протестувати визначені програми комп'ютера.

Усі умови проведення олімпіади необхідно оголосити учасникам до початку туру, наприклад: час початку й закінчення; коли можна ставити запитання і в якому вигляді, чи можна користуватися літературою, флеш-носіями; правила тестування та ін.

Під час олімпіади учасникам категорично забороняється використовувати будь-які паперові та електронні джерела інформації: особисті флеш-носії, CD-диски, гаджети, калькулятори, електронні записники, пейджери, мобільні телефони.

Перед безпосереднім виконанням завдань на дошці записується час початку та закінчення олімпіади.

Питання про умови завдань можна задавати тільки протягом двох годин туру. Їх слід подавати письмово на спеціальному бланку для запитань. Учасники повинні формулювати питання так, щоб на них можна було відповісти лише одним словом: «так» або «ні». У разі некоректного формулювання запитання або не за умовою завдання журі дає відповідь «Без коментарів». Кожне запитання учаснику потрібно оформлювати на окремому бланку. Листок відповіді повинен бути обов'язково підписаний членом журі.

Рекомендуємо розмножити анкету учасника та бланк запитання і роздати всім учасникам змагань до початку туру.

Надаємо приклади анкети учасника та бланку запитання.

Анкета учасника олімпіади _____

шифр

ПІБ _____

Район (місто) _____

Повна назва закладу освіти _____

Клас (якщо є - профіль) _____

ПІБ учителя, який готував до олімпіади _____

Бланк запитання

Код учасника _____

Назва задачі _____

Запитання _____

Заповнюється членом журі

Час подачі запитання _____

Відповідь: [ ] Так [ ] Ні [ ] Без коментарів

Підпис члена журі _____

*Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з інформатики в 2019-2020 навчальному році*

Акцентуємо увагу на переліку розділів, які доцільно опрацювати з учнями-учасниками II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики, з метою підготовки: основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування. Зокрема, у 8 класі – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями; у 9-11 класах – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування.

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики в 2019-2020 навчальному році рекомендуємо опрацювати такі інтернет-джерела:

1. <http://www.soippo.edu.ua/> Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»).
2. www.oi.dp.ua Дніпропетровські олімпіади з інформатики.
3. <http://www.uoi.in.ua> Матеріали українських олімпіад з інформатики.
4. <http://www.olymp.vinnica.ua/> Центр підтримки та проведення олімпіад школярів з використанням можливостей Internet.
5. <http://www.ioinformatics.org/> Сайт міжнародних олімпіад з інформатики.
6. <http://olymp.sumdu.edu.ua> Веб-ресурс підтримки та проведення шкільних та студентських олімпіад з інформатики.
7. <http://www.iitzo.gov.ua> Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

До уваги: у заявках на III етап обов'язково вказується мова програмування та її версія.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з правознавства у 2019-2020 навчальному році*

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства беруть участь учні 9-11 класів.

Час роботи над олімпіадними завданнями – 4 астрономічні години.

Учням 9 класу будуть запропоновані завдання в межах навчальної програми з основ правознавства для 9 класу закладів загальної середньої освіти.

Для учнів 10-11 класів – будуть надані запитання в межах програми профільного рівня (програму затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 14.06.2016 № 826).

Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства передбачатимуть, як знання теоретичного матеріалу, так і практичні вміння розв'язувати ситуації у вигляді юридичних задач. Щодо перевірки теоретичних знань варто орієнтуватись на таку структуру завдань:

– тести, які мають чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний;

– завдання з помилкою у тексті;

– завдання, що мають відкриту форму відповіді (заповнити пропуски);

– робота з понятійним апаратом;

– завдання, що передбачає характеристику правового порядку, явища чи правової процедури.

Юридичні задачі перевіряють уміння роз'яснювати правові норми відповідно до життєвих ситуацій. Для перевірки практичних умінь учнів передбачаються задачі за різними галузями права.

Завдання вимагають ксерокопіювання на кожного учня з розрахунку 9-10 клас – 2-3 аркуші (формату А-4), 11 клас – 4 аркуші (формату А-4). Зошити для виконання олімпіадних завдань готує методичний кабінет міста (району, ОТГ). На кожній сторінці у лівому верхньому куту зошита необхідно поставити штамп відповідних відділів освіти міст (районів), об'єднаних територіальних громад або закладу загальної середньої освіти, на базі якого відбудеться змагання.

Звертаємо увагу на те, що учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (нормативно-правовими актами, довідниками, підручниками тощо).

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2019-2020 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку та оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади: члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів та записують їх у кінці роботи; поруч кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис.

Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2019-2020 навчальному році

Готуючись до олімпіади з правознавства учні повинні ґрунтовно володіти знаннями з основ теорії держави і права, основ публічного права України (конституційного, адміністративного, фінансового, екологічного права), на належному рівні орієнтуватися у питаннях сімейного, цивільного, трудового права; прав людини; виконувати тестові завдання, проводити роботу над понятійним апаратом.

Під час підготовки до олімпіади вчителям та учням потрібно звернути увагу на обсяг навчального матеріалу для підготовки.

Під час підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з основ правознавства слід урахувати, що протягом 2019 року Верховною Радою України було прийнято ряд законодавчих актів, вивчення яких охоплюється навчальними програмами. Потрібно звернути особливу увагу на наступні нормативно-правові акти:

– Закон України від 18.12.2018 № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»;

– Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (набрання чинності 16.07.2019 р.);

– Закон України від 30.05.2019 № 2728-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання відпустки усиновлювачам при усиновленні дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування»;

– Закон України від 03.09.2019 № 27-IX «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканості народних депутатів України)».

Під час підготовки до олімпіади з правознавства особливу увагу варто приділити питанню прав людини як наскрізному компоненту усіх навчальних дисциплін, а саме звернути увагу на:

– знання та розуміння (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини);

– ставлення та цінності (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо);

– навички та поведінку (відстоювання прав людини тощо).

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2019-2020 навчальному році**

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), яким повинні керуватися оргкомітети та журі під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2019-2020 навчальному році.

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2019-2020 навчальному році*

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики беруть участь учні 7-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. Час на виконання завдань з фізики для учнів 7-го класу – 2 години (120 хвилин), 8-11 класів – 3 години (180 хвилин).
3. Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
4. Звертаємо увагу, що довільне самостійне корегування змісту завдань неприпустиме. Завдання II етапу Всеукраїнської олімпіади з фізики (відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності) розроблені Сумським інститутом післядипломної педагогічної освіти.
5. Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань та публічного оголошення тексту завдань.
6. Зміст завдань копіюється індивідуально для кожного учня (з розрахунку: по 1 аркушу формату А-4 чорно-білого друку з двох сторін) та оприлюднюється безпосередньо перед початком олімпіади.
7. Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. У процесі обчислення учні можуть використовувати калькулятори.
8. Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку.

9. У процесі виконання письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання розв'язків завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.

10. Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

11. Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

*Критерії оцінювання завдань II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2019-2020 навчальному році*

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з фізики журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні завдань олімпіадних робіт з фізики: максимальна оцінка за кожне правильно розв'язане завдання – 5 балів, максимальна кількість балів, яку може отримати учасник II етапу олімпіади з фізики – 20 балів (8-11 клас), 15 (7 клас).

*Методичні рекомендації щодо підготовки учнів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2019-2020 навчальному році*

Для успішного виконання завдань на момент проведення II етапу олімпіади учні повинні опрацювати:

Клас	Напрями підготовки
1	2
7	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух».
8	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух», «Взаємодія тіл. Сила», «Механічна робота та енергія». За програмою 8-го класу: розділ «Теплові явища. Теплові машини і механізми».
9	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух», «Взаємодія тіл. Сила», «Механічна робота та енергія». За програмою 8-го класу: розділи «Теплові явища», «Електричні явища. Електричний струм». За програмою 9-го класу: розділи «Магнітне поле», «Світлові явища», «Механічні та електромагнітні хвилі».
10	Зміст програми базової середньої освіти (7-9 клас) За програмою 10-го класу: розділ «Механіка» (кінематика механічного руху, закони динаміки, статика).
11	Зміст програми базової середньої освіти (7-9 клас) За програмою 10-го класу: механіка: розділи «Кінематика», «Динаміка», «Закони збереження в механіці», «Механічні коливання та хвилі», «Релятивістська механіка»;

1	2
	<p>молекулярна фізика та термодинаміка: розділи «Властивості газів, рідин, твердих тіл», «Основи термодинаміки».</p> <p>За програмою 11-го класу: розділи «Електричне поле», «Електричний струм».</p>

З метою підготовки школярів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з фізики рекомендуємо використовувати завдання, наведені в літературних джерелах:

1. Гончаренко С.У. Фізика. Олімпіадні задачі. 7-8 класи/ С.У. Гончаренко. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 1998. – 72 с;
2. Гончаренко С.У. Фізика. Олімпіадні задачі. 9-11 класи/ С.У. Гончаренко. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 1999. – 200 с;
3. Алексейчук В. Обласні олімпіади з фізики. / В. Алексейчук, О. Гальчинський, Г. Шопа. – Львів: Євросвіт, 2000. – 168 с;
4. Всеукраїнські олімпіади з фізики. Задачі та розвязки / ред. Кременський Б. – Львів: Євросвіт, 2003. – 232 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з хімії в 2019-2020 навчальному році*

Відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності» (Наказ МОНмолоді та спорту України від 26.03.2012 № 360 «Зміни до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності») у районному/міському етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії беруть участь учні 7-11 класів.

Олімпіадна робота складається із шести завдань: тести двох видів (з однією правильною відповіддю та на встановлення відповідності), чотири розрахункові задачі (теми та типи задач наведено нижче в таблиці) та завдання на встановлення взаємозв'язку класів сполук.

За обсягом, завдання для учнів 7-11 класів займають дві-три сторінки формату А-4.

Тривалість виконання олімпіадної роботи становить 3 години.

Тести і завдання із відкритою відповіддю виконуються на окремих проштампованих і пронумерованих подвійних аркушах, які після завершення роботи учнем, укладаються черговим учителем до титульної сторінки.

Обов'язки членів оргкомітету

Попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада.

Передбачити можливість роздрукування завдань на кожного учня з паралелі.

Повідомити учнів, що вони при собі повинні мати ручку та калькулятор.

Підготувати на кожного учня періодичну систему хімічних елементів, таблицю розчинності кислот, основ і солей, ряд активності металів. Таблиці не повинні містити додаткової інформації, а саме: формул, визначень, формулювань законів тощо.

Перед початком виконання олімпіадної роботи ознайомити учнів з Інструкцією до виконання роботи.

Інструкція для учасника олімпіади щодо виконання роботи

Перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно відключити мобільний телефон і залишити його в супроводжуючого або представника робочої групи.

При виконанні завдань дозволяється користуватися лише предметами, які видали організатори олімпіади. А саме: зошитом; періодичною системою хімічних елементів; таблицею розчинності кислот, основ і солей; рядом активності металів.

Дозволяється користуватися власними ручками та калькуляторами.

Користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультуватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта, заборонено.

З питаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий.

На розв'язання завдань відводиться 3 години. Час початку та закінчення вказується на дошці.

Сторінки робочого зошита, окрім титульної, нумеруються вгорі на полях. Кожна задача розв'язується із нової сторінки.

Відповіді на запитання, поставлені в умові задачі, повинні бути повні й аргументовані. Твердження, що не стосуються поставлених у задачі питань, – не оцінюються. Правильна відповідь, не підкріплена логічними аргументами чи розрахунками, оцінюється лише мінімальною кількістю балів.

При нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя.

Грамотичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Обов'язки голови журі

Проводить інструктаж з робочою групою вчителів, які беруть участь у проведенні олімпіади, та членами журі.

Питання для обговорення: наявність у закладі медперсоналу, дотримання конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та кожного завдання в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі тощо.

Обговорює з членами журі розв'язок завдань, план їх перевірки, розбаловку за кожну дію в межах задачі та такі особливості: у перевірці робіт ураховувати, що окремі завдання можуть мати декілька правильних відповідей; раціональний спосіб розв'язку задачі оцінювати більш високим балом; грамотичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Рекомендує членам журі розподілити задачі між собою і перевіряти в кожній роботі тільки ці задачі, оскільки у такому випадку дотримується єдиний підхід до оцінювання однієї й тієї ж задачі в усіх учнів.

Спільно з оргкомітетом обговорює кількість переможців відповідно до кількості учасників олімпіади, співвідношення I-х, II-х і III-х місць по кожній паралелі відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі.

Після перевірки робіт членами журі відбирає в кожній паралелі роботи, що претендують на місця переможців, і ретельно перевіряє: наявність балів за кожне завдання, підписи усіх членів журі, правильність підрахунків. Ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії в 2019-2020 навчальному році

Максимальна кількість балів за олімпіадну роботу становить: для 7-8 класів – 50 балів, для 9-11 класів – 60 балів, із них: тести оцінюються від 8 до 10 балів

(у залежності від класу), а завдання з відкритою відповіддю – від 50 до 40 балів (у залежності від класу). Максимальна кількість балів за кожне правильно виконане завдання зазначено в тексті олімпіадних завдань. Розбаловку за кожну дію в межах задачі члени журі роблять самостійно.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки
школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії
в 2019-2020 навчальному році*

Питання до II етапу олімпіади охоплюють матеріал з різних розділів курсу хімії відповідно до програми для закладів загальної середньої освіти за попередні роки навчання та з тем, які учні повинні опанувати в I семестрі поточного навчального року, а саме:

Клас	Тема	Типи розрахункових задач
1	2	3
7	Початкові хімічні поняття.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обчислення відносної молекулярної маси речовини за її формулою. 2. Обчислення масової частки елемента в складній речовині (речовини в суміші). 3. Складання хімічної формули за масовою часткою елементів у сполуці. 4. Обчислення маси елемента в складній речовині за його масовою часткою. 5. Обчислення за законом збереження маси речовини.
8	Теми 7 класу, а також: прості та складні речовини на прикладі кисню та води (II семестр 7-го класу); періодичний закон і періодична система хімічних елементів, будова атома; хімічний зв'язок і будова речовини; кількість речовини, розрахунки за хімічними формулами; основні класи неорганічних сполук.	<ol style="list-style-type: none"> 6. Обчислення масової частки, маси розчиненої речовини, маси й об'єму води в розчині. 7. Знаходження хімічного елемента за положенням у періодичній системі. 8. Обчислення числа частинок (атомів, молекул, йонів) у певній кількості речовини, масі, об'ємі. 9. Обчислення за хімічною формулою маси даної кількості речовини та кількості речовини за відомою масою. 10. Обчислення об'єму певної маси або кількості речовини відомого газу за нормальних умов. 11. Обчислення з використанням відносної густини газів.
		12. Розрахунки за хімічними рівняннями маси, об'єму, кількості речовини реагентів і продуктів реакцій.

1	2	3
		13. Визначення елемента на основі розрахунків за хімічним рівнянням реакцій.
9	Теми 7-8 класів, а також: Розчини; хімічні реакції.	14. Розв'язування задач за рівняннями реакцій з використанням розчинів з певною масовою часткою розчиненої речовини (включаючи задачі на кристалогідрати). 15. Розрахунки за термохімічними рівняннями реакцій. 16. Розрахунки на встановлення маси чи масової частки компонентів у суміші.
10	Теми 7-9 класів, а також: найважливіші органічні сполуки (II семестр 9 класу); теорія будови органічних сполук; вуглеводні; оксигеновмісні органічні сполуки.	17. Виведення молекулярної формули речовини за масовими частками елементів. 18. Виведення молекулярної формули речовини за загальною формулою гомологічного ряду та густиною або відносною густиною. 19. Виведення молекулярної формули речовини за масою, об'ємом або кількістю речовини реагентів або продуктів реакції. 20. Обчислення за хімічними рівняннями кількості речовини, маси або об'єму за кількістю речовини, масою або об'ємом реагенту, що містить певну частку домішок. 21. Обчислення об'ємних відношень газів за хімічними рівняннями.
11	Теми 7-10 класів, а також: неметалічні елементи та їхні сполуки; металічні елементи та їхні сполуки.	22. Обчислення маси, об'єму, кількості речовини за відомими даними про вихідні речовини, одна з яких узята з надлишком. 23. Обчислення виходу продукту реакції від теоретичного.

Література для підготовки до олімпіади:*Підручники і навчальні посібники*

1. Боєчко Ф. Ф. Органічна хімія : проб. підр. для 10-11 класів (шкіл) хімічних профілів та класів (шкіл) з поглибленим вивченням предмета / Ф. Ф. Боєчко, В. М. Найдан, А. К. Грабовий. – К. : Вища шк., 2001. – 398 с.

2. Буринська Н. М. Хімія: підручник для 10 класу загальноосвітнього навчального закладу (профільний рівень) / Н. М. Буринська, В. М. Депутат, Г. Ф. Сударева, Н. Н. Чайченко. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 352 с.

3. Величко Л. П. Органічна хімія : підруч. для 10-11 кл. хім. профілю та з поглибленим вивченням хімії загальноосвітніх навчальних закладів / Л. П. Величко. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – 336 с.

4. Величко Л. П. Хімія : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів: профільний рівень / Л. П. Величко, Н. М. Буринська. – К. : Школяр, 2013. – 384 с.

5. Холин Ю.В. Репетитор по химии / Ю.В. Холин, Л.А. Слета. – Х. : Фолио, 1998.

6. Хомченко Г.П. Посібник з хімії для вступників до вузів. – К. : Ваклер, 1999. – 480 с.

Збірники задач

1. Березан О.В. Збірник задач з хімії: Для учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів / О.В. Березан. – Тернопіль : підручники та посібники, 2003. – 319 с.

2. Березан О. Енциклопедія хімічних задач / О. Березан. – Тернопіль : підручники та посібники, 2001. – 302 с.

3. Березан О. Збірник ускладнених задач з хімії / О. Березан. – Тернопіль : підручники та посібники, 2004. – 144 с.

4. Гладюк М.М. Розрахункові задачі з хімії. – Тернопіль : Мандрівець, 2006. – 92 с.

5. Кукса С.П. 600 задач з хімії: Розв'язки. Алгоритми. Самоконтроль. – Тернопіль : Мандрівець, 1998. – 143 с.

6. Пігуль В.С. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 9 клас / В.С. Пігуль, Г.Ф. Сударева, Р.Р. Абжалов. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 143с.

7. Пігуль В.С. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 10-11 класи / В.С. Пігуль, Г.Ф. Сударева, Р.Р. Абжалов. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 208 с.

8. Олимпиады по химии. Сборник задач / И.И. Кочерга, Ю.В. Холин, Л.А. Слета, О.А. Жикол, В.Д. Орлов и С.А. Комыхов. – Х. : Ранок, 2002.

9. Олімпіади з хімії. Збірник задач всеукраїнських, обласних, районних олімпіад з розв'язаннями, вказівками, відповідями / І.І. Кочерга, Ю.В. Холін, Л.О. Слета та ін. – Х. : Ранок, Веста, 2004.

10. Слета Л.О., Чорний А.В., Холін Ю.В. 1001 задача з хімії з відповідями, вказівками, розв'язками. – Х. : Ранок, 2000.

11. Хвалюк В.Н. Олимпиады школьников по химии: теоретические задания с решениями : В 2-х ч. / В.Н. Хвалюк, Ю.С. Головкин, Д.Г. Кананович. – Минск : Нар. асвета, 2007–2008.

12. Хомченко І.Г. Збірник задач і вправ з хімії / І.Г. Хомченко. – К. : Вища школа, 1992.

13. Ярошенко О.Г. Збірник задач і вправ з хімії / О.Г. Ярошенко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 272 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики
у 2019-2020 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2019-2020 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.08.2019 № 1077 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році», Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17.01.2011 за № 1318/20056).

Зазначаємо, що II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики відбудеться 30 листопада 2019 року.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики беруть участь учні 6-11 класів, що стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Перед початком олімпіади рекомендуємо організаторам провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, часу її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Звертаємо особливу увагу, що учасники олімпіади виконують роботу на аркушах в клітинку, які заздалегідь необхідно підготувати оргкомітетам та поставити на них штамп закладу загальної середньої освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Наголошуємо, що учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Нагадуємо, що для виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики кожен учень повинен мати ручку, олівець, лінійку, гумку, циркуль.

Час виконання роботи в 6 класі – 3 астрономічні години, у 7-11 класах – 4 астрономічні години.

Комплект завдань для 6 класу складається з 5 завдань, для 7-11 класів – 6 завдань.

Максимальна оцінка за виконання одного завдання – 7 балів. Максимально можлива кількість набраних балів у 6 класі – 35 балів, у 7-11 класах – 42 бали.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Звертаємо увагу, що завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку: 6-11 класи – 1 сторінка (формату А-4) на учня.

Рекомендуємо під час проведення олімпіади для керівників команд передбачити теоретико-практичні заняття з розв'язування олімпіадних задач, розмістивши їх в аудиторії, діаметрально протилежній розташуванню учасників олімпіади.

З метою удосконалення проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики та якісної підготовки до III етапу, доцільно здійснити аналіз змісту завдань, ступінь їх виконання учасниками олімпіади та надіслати аналітичні матеріали до 20 грудня 2019 року методисту математики СОШПО Светловій Т.В. на електронну адресу (svetlovatv@i.ua).

*Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з математики у 2019-2020 навчальному році*

З метою здійснення якісної неупередженої перевірки завдань розроблено єдині критерії оцінювання (табл. 1), де відображено всі кроки (просування) розв'язування кожної задач учасниками олімпіади.

Таблиця 1

Критерії оцінювання завдань

Бали	Критерії оцінювання
1	2
7	Завдання розв'язано правильно, супроводжується докладними поясненнями, містить необхідні обґрунтування
6	Відповідь вказано правильну, обґрунтування містить деякі недоліки: правильні, але недостатньо обґрунтовані логічні кроки, які легко обґрунтовуються; помилки обчислювального характеру, що не призводять до порушення логіки виконання
5	Завдання в основному розв'язано, але допущена механічна помилка, яка не вплинула корінним чином на відповідь, чи наявний інший недолік, який легко усунути
4	Чітко виражена не менше як половина розв'язання завдання, або наявний рівносильний їй частковий випадок, або із двох складових завдання розв'язано складніше
3	Відповідь вказано правильну, але відсутнє обґрунтування основних етапів або із двох складових завдання розв'язано простіше

1	2
2	Запропонована ідея розв'язання, зроблено деякі кроки в її реалізації або розглянуто деякий нетривіальний частковий випадок
1	Виражена ідея розв'язання чи записана правильна відповідь при обов'язковій наявності спроб, можливо, й невдалих
0	Завдання розв'язано цілком неправильно, або записано лише готову відповідь, одержання якої не є очевидним, або завдання не розв'язувалося взагалі

Наголошуємо, що розв'язання завдань учасником оцінюється лише цілою кількістю балів. Під час оцінювання олімпіадних робіт не враховується раціональність або нераціональність розв'язань, метод розв'язання, обсяг написаного.

Знаходження декількох способів правильного виконання одного завдання не призводить до збільшення максимальної кількості балів (7 балів) за виконання цього завдання.

Звертаємо увагу, що журі перевіряє тільки завдання, що записані у чистовик учасника олімпіади; чернетка членами журі не розглядається. За неналежне оформлення розв'язання, журі може прийняти окреме рішення щодо зниження загального балу за виконання відповідного завдання.

Завдання та методичні рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2019-2020 навчальному році

У процесі підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики рекомендуємо ознайомити учнів із:

– методами розв'язування задач підвищеної складності, безпосередньо пов'язаними зі змістом шкільної програми;

– спеціальними методами та прийомами розв'язування олімпіадних задач (метод математичної індукції, принцип Дирихле, принцип крайнього, розміщення фігур на площині, покриття, розрізання, розфарбування фігур, інваріанти, парність, подільність та остачі, методи доведення нерівностей, вибір стратегії успіху, метод Малікова);

– нестандартними підходами, які дають змогу розв'язувати складні й нестандартні задачі зі значним евристичним навантаженням,

– додатковими теоретичними знаннями, передбаченими програмами математичних гуртків, курсів за вибором, факультативних курсів, які розширюють та поглиблюють наявні знання з математики.

Доцільно опрацювати такі розділи математики, як теорія множин, математична логіка, комбінаторика, теорія ймовірностей, теорія графів.

У процесі підготовки до олімпіади рекомендуємо цілеспрямовано та систематично розв'язувати:

– задачі комбінаторно-логічного змісту (клітчасті дошки, таблиці, графи, допоміжні «розфарбування», числові набори, математичні ігри);

– теоретико-числові задачі;

– задачі на доведення нерівностей, функціональних співвідношень;

- задачі на властивості функцій;
- задачі на властивості цілої та дробової частини числа;
- різнопланові геометричні задачі.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2019-2020 навчальному році рекомендуємо передбачити організацію самоосвітньої діяльності учнів, використовуючи:

- навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 10.06.2019 № 1/9-365 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах загальної середньої освіти у 2019-2020 н.р.»;
- інформаційно-аналітичні бюлетені минулих років Сумського ОППО;
- Інтернет-ресурс «Математичні олімпіади в Києві» (<http://matholymp.com.ua/>);
- онлайн-тренінги з підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики (табл. 2).

Таблиця 2

Онлайн-тренінги з підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики

Клас	Тема	Адреса
5-8	Розмальовки	http://youtu.be/ewq6GQQFW4Q
5-8	Парність. Чергування. Інваріант	http://youtu.be/G2rOdgtGTkE
5-8	Математичні ігри. Симетрія. Зворотній хід	https://youtu.be/eH0-7eMfH6w
5-8	Графи	https://youtu.be/5K76qJCT45w
5-11	Оцінка + приклад	https://youtu.be/PxRgaVIBYqo
9-11	Графи	http://youtu.be/sjE-H0V5STc
9-11	Парність. Чергування. Інваріант	http://youtu.be/aPzHz9KCsJg
9-11	Подільність. Остачі. Дробі	http://youtu.be/0XZeubH1d9I

Для удосконалення процесу підготовки до II етапу Всеукраїнської олімпіади з математики рекомендуємо:

- керівникам Р(М)МО, ОТГ спланувати науково-методичні заходи щодо вдосконалення навичок учителів та учнів із розв'язування задач підвищеної складності та олімпіадних задач, налагодити співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти у напрямку роботи з обдарованими учнями;
- учителям математики використовувати можливості Інтернет-ресурсів для підготовки учнів до олімпіади, у тому числі участь в Інтернет-олімпіадах.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в Всеукраїнській учнівській олімпіаді з економіки
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
в 2019-2020 навчальному році*

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.09.2011 № 1099 зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056).

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки беруть участь учні 9-11 класів, що стали переможцями I етапу.

2. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки відбудеться 21.12.2019 р.

3. Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).

4. Оргкомітетам слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.

5. Зміст завдань копіювати індивідуально для кожного учня. Оприлюднити його безпосередньо перед початком олімпіади.

**Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
економіки у 2019-2020 навчальному році**

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка

2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

9 клас – 3 аркуші (6 сторінок);

10 клас – 3 аркуші (6 сторінок);

11 клас – 3 аркуші (6 сторінок) формату А-4;

– формат А-4, кегль № 14;

– параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.

3. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести (20). *За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.*

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ (зразок)

(заповнювати чіткими великими друкованими літерами)

№ з/п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№ з/п	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

(виправлення не допускаються)

- Б) Завдання № 2. Творче питання – 1;
- В) Завдання № 3. 3 задачі різного рівня складності

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2019-2020 навчальному році

У завданнях № 1, № 3 критерії оцінювання подані. До завдання № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році

Завдання щодо підготовки учнів з економіки (9,10,11 кл.) – опрацювати наступні теми:

1. Взаємозв'язки економічних процесів та явищ
2. Раціональна поведінка споживача та виробника
3. Попит, пропонування, ринкова ціна та гроші у функціонуванні ринку
4. Ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці
5. Підприємницька діяльність

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2019-2020 навчальному році рекомендуємо опрацювати джерела:

1. Горленко Г.О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина I. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 168 с.
2. Кошкалда І.В., Щербань В.П. 334 задачі з економіки з розв'язками: Посіб. Для учнів загальноосвітніх навчальних закладів / уклад. І. В. Кошкалда, В.П. Щербань. – Х.: Гімназія, 2008. – 352 с.
3. Пужайчерета Л.М., Чорна Т.І. Олімпіади з економіки. Завдання. Відповіді / уклад. Л.М. Пужайчерета, Т.І. Чорна. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 432 с.
4. Радіонова І.Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 176 с.
5. Радіонова І.Ф. Економіка (профільний рівень). 10 клас / І.Ф. Радіонова, В.В. Радченко. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 208 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
у 2019-2020 навчальному році**

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), яким повинні керуватися оргкомітети та журі під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в 2019 – 2020 навчальному році.

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
в 2019-2020 навчальному році*

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії беруть участь учні 10-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. Учні 10 класів виконують завдання 10-го класу, 11 класу – завдання 11-го класу.
3. II етап олімпіади проходить у III тури: тур віртуальних спостережень (20 хвилин), теоретичний та практичний тури (2 години 40 хвилин). Під час проведення туру віртуальних спостережень учні відповідають на запитання за зображеннями, розміщеними на слайдових презентаціях; теоретичного – розв'язують розрахункові задачі та виконують практичне завдання.
4. Завдання кожного туру учні виконують на окремих аркушах. Доцільно розпочати олімпіаду з виконання завдань туру віртуальних спостережень, а потім проведення теоретичного туру. Під час виконання учнями завдань теоретичного туру члени журі можуть перевірити виконання завдань туру віртуальних спостережень.
5. Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
6. Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань та публічного оголошення тексту завдань.
7. Зміст завдань теоретичного туру копіюється індивідуально для кожного учня (з розрахунку: по 1 аркушу формату А-4 чорно-білого друку з двох сторін; по 3-4 аркуші формату А-4 кольорового друку малюнків до завдань). Оприлюднюють його безпосередньо перед початком теоретичного туру олімпіади.

8. Для проведення туру віртуальних спостережень необхідно забезпечити роботу особи, яка буде проводити цей тур, мультимедійним проектором, екраном та секундоміром. Завдання цієї особи – перемикає слайди презентації через час, відведений на виконання завдання. Час буде вказано на слайді відповідного завдання.

9. Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. Картою зоряного неба учні можуть користуватися лише тоді, коли у змісті задачі зазначено, що учень повинен виконати завдання за допомогою карти. Для обчислень учні можуть використовувати калькулятор.

10. Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку.

11. Усі роботи підлягають шифруванню, тому учням забороняється використовувати будь-які позначки, ручки різних кольорів, які сприяли б дешифруванню роботи.

12. Журі перевіряє тільки завдання, що записані у чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

13. Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

*Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з астрономії в 2019-2020 навчальному році*

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з астрономії журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні виконаних завдань максимальна кількість балів, яку може отримати учасник II етапу олімпіади:

- тур віртуальних спостережень – 15 балів;
- теоретичний тур – 25 балів;
- практичний тур – 10 балів.

Усього – 50 балів.

*Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки учнів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
в 2019-2020 навчальному році*

Для успішного виконання завдань на момент проведення олімпіади учні 10 (8-9)-ого та 11-ого класів повинні опрацювати навчальний матеріал з розділів навчальних програм для закладів загальної середньої освіти профільного рівня «Астрономія. 10-11 клас» (авторський колектив Яцківа Я.С.) та «Фізика і астрономія: астрономічний складник» (авторський колектив Ляшенка О. І.), зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1. Обсяг знань, необхідний для участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії.

Програма	«Фізика і астрономія» (авторський колектив Ляшенка О. І.)	«Астрономія» (авторський колектив Яцківа Я.С.)	
Клас	Розділ	Розділ	Тема
10	1. Спостереження зоряного неба. Рух небесних світил	1. Зоряне небо та рухи світил	1.1. Зоряне небо
			1.2. Небесна сфера і добовий рух світил
			1.3. Час та календар
	2. Сонячна система. Фізика тіл Сонячної системи (теми щодо законів руху небесних тіл)		1.4. Закони руху небесних тіл
11	1. Спостереження зоряного неба. Рух небесних світил (астрономічний складник, 10 клас)	1. Зоряне небо та рухи світил	1.1. Зоряне небо
			1.2. Небесна сфера і добовий рух світил
			1.3. Час та календар
			1.4. Закони руху небесних тіл
		2. Методи та засоби астрономічних досліджень	2.1. Електромагнітне випромінювання небесних тіл
			2.2. Засоби астрономічних досліджень
			2.3. Методи астрономічних досліджень
	2. Сонячна система. Фізика тіл Сонячної системи (астрономічний складник, 10 клас)	3. Сонячна система	3.1. Будова Сонячної системи
			3.2. Планети Сонячної системи
			3.3. Малі тіла Сонячної системи
			3.4. Космогонія Сонячної системи та відкриття екзопланет
	3. Фізика зір і міжзоряного середовища (астрономічний складник, 11 клас)	4. Зорі	4.1. Узагальнені характеристики стаціонарних зір
4.2. Подвійні та нестаціонарні зорі			
4.3. Сонце як зоря			
4.4. Утворення та еволюція зір			

Звертаємо увагу, що до пакету завдань можуть бути включені:

- розрахункові завдання на застосування теоретичних знань;
- якісні завдання на розпізнавання астрономічних об'єктів та пояснення астрономічних явищ;

- практичні завдання на застосування навичок спостережень неозброєним оком та за допомогою простих телескопічних засобів;
- завдання, що передбачають роботу з каталогами, картою зоряного неба;
- завдання на ознайомленість учнів з результатами нових астрономічних досліджень.

З метою підготовки школярів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з астрономії рекомендуємо використовувати завдання, наведені на сайтах:

1. <http://astroosvita.kiev.ua/proekty/astroolimpiada/Astroolimp/zavdannj.html>;
2. http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=218.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання
у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
трудового навчання у 2019-2020 навчальному році*

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.09.2011 № 1099, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 № 1318/20056).

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання беруть участь учні 8-11 класів. За бажанням учасник має право на загальних засадах брати участь у змаганнях серед учнів старших (порівняно з класом (курсом) фактичного навчання) класів (курсів) у межах визначених вікових груп кожного навчального предмета.

II етап олімпіади складається з двох турів: комплексної роботи та творчого (теоретичного) туру.

Відповідальність за збереження інформації (конфіденційність) покладається на методиста методичного кабінету управління (відділу) освіти який, опікується проведенням олімпіади з трудового навчання в районі (місті, ОТГ).

Відповідальним у районі (місті) надати методисту Сумського ОІППО креслення з описом інструментів та матеріалів, що були використані під час виконання комплексної практичної роботи в 9, 11 класах з технічних та обслуговуючих видів праці (відсутність друкованої інформації про практичну роботу дає підставу вважати, що в рамках олімпіади практичний тур не проводився).

У творчому (теоретичному) турі учасникам, протягом 1 год. (тут і надалі береться астрономічний час), буде запропоновано знати рішення заданої проблеми (презентація, графічне зображення, письмове або усне пояснення тощо). Наприклад, запропонувати модель пристрою для компактного збору використаних паперових стаканчиків, запропонувати ідею(ї) перетворення класичних джинсів у сучасні.

Для виконання творчого (теоретичного) завдання, хлопці 9 та 11 класів повинні мати прості олівці, лінійку, ластик.

Під час виконання творчого (теоретичного) туру кожен учасник повинен мати роздруковані завдання (1 аркуш формату А-4) та чисті аркуші паперу для виконання роботи.

На виконання комплексної практичної роботи (з елементами творчості) для 9, 11 класів (як хлопців, так і дівчат) передбачено по 5 годин.

При цьому, журі виставляє окремо оцінки за комплексну та творчу роботи.

За порушення правил техніки безпеки під час виконання завдання, учасники можуть позбавлятися до п'яти балів рішенням голови журі за вмотивованим поданням членів журі у присутності учасника, до якого ця норма застосовується.

Під час роботи дівчатам надається можливість використовувати власні швейні машини, хлопцям – власні ручні інструменти та матеріали для оздоблення.

У зв'язку з різним матеріальним забезпеченням столярних, слюсарних, комбінованих майстерень та кабінетів з обслуговуючої праці обладнанням та інструментами, завдання до практичних робіт розробляються на місцях – у кожному районі та місті, ОТГ самостійно; заздалегідь методистами методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти, які опікуються проведенням олімпіади з трудового навчання в районі (місті), надається інформація учителям щодо матеріалів та інструментів, необхідних для виконання комплексної практичної роботи учнями під час II етапу олімпіади.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання у 2019-2020 навчальному році

Творча (теоретична) робота оцінюється за критеріями, розробленими в день проведення олімпіади членами журі району (міста) самостійно.

Критерії оцінювання творчої (теоретичної) роботи:

- доцільність вирішення проблеми;
- внесення змін до конструкції виробу;
- оптимальність запропонованого рішення;
- кількість пропозицій до вирішення проблеми.

Максимальна кількість балів за творчий (теоретичний) тур – 50.

Практична (комплексна) робота оцінюється в 100 балів.

Критерії оцінювання практичної (комплексної) роботи:

- функціональність та зручність у користуванні запропонованими виробами;
- естетичність, привабливість виробу;
- оригінальність роботи та новизна у підході до вирішення завдань.
- відповідність вимогам (напрям, функціональність, призначення тощо).

Найбільша кількість балів, яку може отримати учасник за два тури – 150 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання у 2019-2020 навчальному році

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати теми:

1. Основи матеріалознавства.
2. Технологія виготовлення виробів.
3. Основи технологій та проектування.
4. Технологія побутової діяльності.